

N:o 58.

Ank. till Riksd. Kansli den 26 April 1877, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående försäljning af de provincialläkaren i Ölands Södra mot på lön anslagna bohemman. (I. A.)

Enligt hvad af ofvan nämnda, till Riksdagen den 26 sistlidne Januari aflåtna nådiga proposition (N:o 23) inhemtas, hade, sedan Rikets Ständer beviljat anslag för anställande af en provincialläkare på Öland, samt Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 13 Augusti 1810 meddelat föreskrift om berörda tjensts tillsättande, åt provincialläkaren såsom bohemman upplåtits kronohemmanen $\frac{1}{8}$ mantal Alby N:o 2 i Hulterstads socken, $\frac{3}{8}$ mantal Öfvetorp N:o 3 och $\frac{5}{32}$ mantal Törnbotten N:o 2, båda i Algutsrums socken, samt $\frac{7}{16}$ mantal Gårdstorp N:o 1 i Södra Möckleby socken, eller tillsammans 1 $\frac{3}{32}$ förmedladt mantal, allt inom Ölands Södra mot; hvarefter genom Kongl. brefvet den 9 November 1849, hvad beträffade de åt bemälda provincialläkare upplåtna bohemman, förklarats, att, ehuru boställen för sådane tjenstemän i allmänhet icke vore anslagna, Kongl. Maj:t likväl ville vid hvad rörande nämnda hemmans disposition funnes stadgadt låta tills vidare bero. Öland hade dittills utgjort ett enda provincialläkaredistrikt, med station för läkaren i Torslunda socken inom Södra motet. Efter det anslag blifvit beviljadt för en särskild läkare inom öns Norra mot med station i Borgholm, hade de ofvan nämnda bohemmanen innehafts af läkaren inom Södra motet; men som intet af dem varit försedt med sådana åbyggnader, att det kunnat af läkaren bebos, hade de varit för hans räkning utarrenderade.

Sedan provincialläkaren inom sist nämnda distrikt Carl Cronstrand den 31 December 1872 aflidit och ny provincialläkare blifvit efter honom

Bih. till Riksd. Prot. 1877. 4 Saml. 1 Afd. 33 Häft.

utnämnd, med skyldighet att vara underkastad den förändrade reglering, som kunde varda beslutad i afseende å de till tjensten hörande boställsförmåner, blef af Kongl. Sundhetskollegium, efter Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes och öfrige vederbörandes hörande, i underdånig skrivelse den 30 Juni 1873 den redan år 1861 väckta frågan om ifrågavarande hemmans försäljning hos Kongl. Maj:t anmäld till förnyad pröfning. Hvad dervid först angick frågan, huru vida provincialläkaren borde för framtiden af staten förses med boställe eller icke, hade Kongl. kollegium anfört, att, enär provincialläkaretjenstens innehafvare borde vara stationerad å landsbygden inom Ölands Södra mot, samma tjänst syntes kollegium böra för framtiden bibehållas vid förmånen af boställe, helst denna förmån under mer än ett halft sekel varit detta provincialläkaredistrikt förunnad. Vidare hade kollegium, beträffande den form, hvarunder provincialläkaren för framtiden borde få åtnjuta boställsförmån, hemställt att han, i stället för att uppbära arrendeinkomsten af de nuvarande bohemmanen, hellre borde förses med ett lämpligt fast boställe af så stort omfång, att der kunde födas två kor och ett par hästar och skördas de för ett mindre hushåll nödiga rotfrukter och trädgårdsalster, samt beläget på den plats inom Södra motet, der läkarens stationerande kunde, med afseende på behofvet för den allmänna helso- och sjukvården, finnas vara mest tjenligt. För anskaffande af sådant boställe borde medel beredas genom försäljning af de nuvarande bohemmanen, hvilka voro taxerade till ett sammanräknadt belopp af 20,500 kronor. Af det öfverskott, som kunde å köpesumman uppkomma, borde 2,000 eller högst 3,000 kronor öfverlemnas till en eller flera af distriktets kommuner mot skyldighet att för framtiden ansvara för vidmakthållande af boställets hus och hägnader.

Efter det Kongl. Kammarkollegium i ärendet sig yttrat, hade Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Kalmar län uti infordradt underdånigt utlåtande anfört, att här ifrågavarande provincialläkaredistrikt, som hade omkring 18,000 invånare, i ovanligt hög grad saknade för ståndspersoner bebyggda gårdar, enär öns hemmansinnehafvare bestode nästan uteslutande af allmoge, och deras bostäder icke vore större än det egna behofvet ansåges kräfva, samt de boningshus, som egdes af en eller annan landthandlande, sjökaptan eller annan näringsidkare, utvisade enahanda förhållande, hvarifrån ej ens köpingen Mörbylånga med sina föga talrika boningshus utgjorde något undantag. Det vore således svårt, om ens möjligt, för provincialläkaren att, äfven om han icke i det afseendet vore inskränkt till en viss trakt, förskaffa sig en för honom och hans familj erforderlig och passande bostadslägenhet genom hyresaftal. och den nuvarande provincialläkaren hade ock, efter flera fruktlösa försök till för-

hyrande af en sådan, ej allt för illa belägen bostad, slutligen måst begagna tillåtelsen att nödfallsvis inhysa sig och sin familj i en del af häradets tingshus vid Färjestaden, hvilken lägenhet, endast tills vidare åt honom upplåten, vore hvarken till läge eller beskaffenhet lämplig för ändamålet. Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansåge det därför vara af verkligt behof påkalladt, att provincialläkaren i detta distrikt erhöle en välbelägen och tjenlig bostad, så mycket hellre som saknaden deraf sannolikt skulle hafva till följd, att hans boningsplats, om han lyckades erhålla sådan, komme att ofta ombytas, hvilket åter kunde stå tillsammans med befolkningens fördel eller med önskvärdheten af läkarebostadens och apotekets läge i hvarandras närhet. Då således en fast bostad vore hvad läkaren först och främst behöfde, instämde Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i hvad Kongl. Sundhetskollegium i sin ofvan berörda underdåniga skrifvelse den 30 Juni 1873 föreslagit.

I anledning af hvad sälunda förekommit, och då i detta läkaredistrikt, som bildades innan det föreskrefs såsom vilkor för beviljandet af anslag till nya provincialläkaretjenster, att invånarne inom distriktet skulle sjelfva anskaffa och underhålla bostad åt läkaren, staten sedan längre tid tillbaka försett läkaren med boställe, men upplyst vore, att de bohemman, som dertill anslagits, icke uppfylde det med dem afsedda ändamål, och att det för handen varande behofvet af fast bostad åt läkaren icke kunde, i följd af den inom distriktet rådande brist på tillräckligt rymliga och för ändamålet tjenliga bostäder, afhjelpas genom höjande af läkarens kontanta aflöning, har Kongl. Maj:t nu i nåder föreslagit Riksdagen att medgifva, att, för beredande af medel till inköp af lämplig bostad för provincialläkaren i Ölands Södra mot, de honom på lön anslagna bohemman, $\frac{1}{8}$ mantal Alby N:o 2 i Hulterstads socken, $\frac{3}{8}$ mantal Öfvetorp N:o 3 och $\frac{3}{32}$ mantal Törnbotten N:o 2, båda i Algutsrums socken, samt $\frac{1}{16}$ mantal Gårdstorp N:o 1 i södra Möckleby socken, måtte på offentlig auktion försäljas, dock under förbehåll att köpeanbudet, antingen å hvarje hemmansdel för sig eller å samtliga tillhopa, minst uppginge till hemmanens nuvarande taxeringsvärden; samt att af det öfverskott, som kunde uppkomma å köpeskillingen, tre tusen kronor måtte öfverlemnas till en eller flera bland kommunerna inom distriktet, emot förbindelse att för framtiden ansvara för vidmakthållande af boställets hus och hägnader, hvarefter återstoden borde till statsverket ingå.

Stats-Utskottet, till hvars handläggning denna nådiga proposition blifvit af Kamrarne remitterad, har densamma till behandling förehaft och dervid visserligen funnit den omständigheten, att från äldre tider förberörda bohemman varit åt provincialläkaren uti ifrågavarande distrikt

upplåtne, böra föranleda dertill, att invånarne i distriktet icke må, på sätt under de sista 20 åren vid bildande af provincialläkaretjenster egt rum, tillförbindas att utan bidrag af statsmedel anskaffa och underhålla bostad åt läkaren, men å andra sidan synes giltig anledning ej förefinnas, hvarför staten allt framgent skulle undantagsvis för detta distrikt ensam vidkännas kostnaderna för läkarens bostad, hvarförutom det ej bör lemnas utan allt afseende, att bemälde invånare nu skulle tillskyndas en ej oväsentlig fördel derigenom, att de kunde för bostad åt läkaren välja den trakt, som, med hänseende till för handen varande förhållanden, funnes dertill mest lämplig, och Utskottet har därför ansett den fordran ej obillig, att de skulle för vinnande af denna fördel vidkännas någon uppoffring. Vid sådant förhållande, och då i allt fall statsverkets utgift för ändamålet synts böra till något visst belopp begränsas, har Utskottet funnit sig böra hemställa:

a) att Riksdagen må medgifva, att ifrågavarande bohemman, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, å auktion försäljas; och

b) att Riksdagen må för sin del besluta, att utaf den för samma bohemman inflytande köpeskilling, hvilken i öfrigt bör till statsverket redovisas, ett belopp af 10,000 kronor skall till invånarne i förberörda provincialläkaredistrikt öfverlemnas, under vilkor att distriktet åt provincialläkaren anskaffar och för framtiden underhåller lämplig bostad.

Stockholm den 26 April 1877.

På Stats-Utskottets vägnar:

CARL EKMAN.